

Elias elegium. Pro scriptus, grece est κατεψησις; id est conscriptus, descriptus. Unde nulli legunt, inscriptus. *Judicium temporum* sunt definitioes temporum a Deo rebus futuris decreta, et quasi adjudicatae, puta statuta a Deo Elias, et cuiilibet homini reque tempora. Decreverit enim Deus iusto suo sapientie judicio, ut post tot milia annorum tali tempore, tali anno, mense et die redeat Elias ex certandum pro Christo contra Antichristum. « *Judicia* ergo « *temporum* » sunt series, ordinis et successione seculorum et temporum rerumque, quo quis tempore eventure sunt ex Dei iudicio et decreto, puta chronologia quae est in mente Dei, quamque Prophetis revelavit, q. d. Qui prescriptus et predictius es, ut redreas certo tempore a Deo iudicato et definito, ut ejus iram lenias. Unde Palacius sibi explicat, q. d. Qui inscriptus es, id est de quo scriptum est in prophetis (puta Malach. iv, 5), temporum futurorum, quod venies ad leniendam iram Dei. Sic et Dionysius. Minus apte Lyranus per « *judicium temporum* » accipit tempora iudiciorum, ut sit hypallage, q. d. Qui decretus est venire temporibus ante iudicium, ad delegandem per fidiam Antichristi.

Pro *judicis* grece est δικαιον (id est ostensione δικαιου enim est convincere, probare, ostendere), quam Noster vocat iudicium, q. d. Qui in propheticis libris scriptus es, quod in novissimorum « *temporum* » ostensione lenitus es iram Domini; nul qui descriptus, qui destinatus es ad leniendum, cum signa novissimi temporis manifestabuntur, iracundiam Domini. Ita Franciscus Lucas hic.

Verum pro *judicium temporum*, γράφεις, id est τις ἀρχαὶ εἰς καπονί, quod proprie significat in redargutionibus ad tempora, ut scilicet opportuno tempore redargutus impios in fine mundi, sicut olim redarguti Iezabel et Baalitas. Unde Greca Romae correcta sic habent: « *Qui* scriptus es in correctionibus ad tempora lenire iram ante furorem; legunt enim τῷ βασικῷ. Complutensi vero legentes τῷ βασικῷ, id est ad furorem, et pro τῷ ἀρχαῖ, legentes ἀρχαῖ, id est corrections, sic habent: « *Qui* scriptus es corrections (subaudi, facere) in tempore, ad leniendam iram iudiciorum Domini (decreti et parati) ad furorem; Vatablus: « *Qui* ad reprehensiones certis temporibus designatus sis, ad pacandum iram iudiciorum divinum ante furorem, quem exercabit in die iudicij impios deturando in tartara; ali: « *Qui* prescriptus es ad redargendum in opportuna tempora, ad sedandam iram Dei. Juxta Grecum ergo « *judicis* » vocantur justae redargutiones et corrections, quas nomine Dei impios faciet Elias opportuni temporibus. Et sic Noster, vers. 7, dixi: « *Qui* audis in Sina iudicium, » id est corripionem; graec enim est eadem vox, que hic, scilicet ἀρχαῖ. Sensus ergo Graeci originalibus convenientis, inquit Jansenius, hic erit: Tu, o Elias, scriptus es lenire iracundiam Domini, idque per iudicia et redargutiones tuas, quas pro zelo

tuo certis temporibus exercebitis in populo Israëlico, ut tuis severis commonitionibus compuneti, suis vitiis relictis, redante ad Deum, sicut leniatur et sedetur iracundia Dei. Graece enim in correctionibus librū est: κατεψησις & ἀρχαῖ, id est conscriptus ut redargutionibus ad tempora. Et convenienter illud in redargutionibus, vel « in iudicis, » refutatur ad sequens verbum « lenire. » Patet etiam quod dicitur « in iudicis temporum » referri ad iudicia Dei, ut significetur Elias venturus, ut cum exercenda erunt certis temporibus iudicia Dei, quibus mundum redarguet, leniat sua doctrina iracundiam Domini.

Qua ratione autem lenienda sit ira Dei explicat, dum subdit: « *Conciliare* cum patris ad filium, et restituere tribus Jacob, » q. d. Elias leniat iram Dei faciendo, ut Judei in fine mundi imitentur eius Patriarchas, ut scilicet credant in Christum jam presentem, in quem ipsi credidere venturum, ac proinde a Patriarche Iudeos velut legitimos suos tam quoad fidem, quam quoad naturam, filios agnoscent, ament et complectentur; atque haec ratione duodecim tribus Jacob, id est omnes Israelitas, restituent avite fidei, religionis, gratiae, splendoris et salutis. Citat Siracides verba Malachiae, cap. IV, 5, ubi ea fusa expli: Syrus: *Ipsa venturus est antiquum veniat dies Domini, ad convertendum filios ad patres, et ad annuntiandum tribus Jacob.*

Caut hic legendus est Jansenius, dum ait ex hoc Malachiae et Siracidis loco probari non posse, quod Elias vere venturus sit tempore Antichristi. Dicci enim posset, inquit, Siracidem istud dicere secundum receptum suum tempore opinionem, qua creditum fuit ex verbis Malachiae Elias venturus, cum id non esset implendum in propria eius persona, sed in Joanne Baptista, qui Christi adventum precursum erat in spiritu et virtute Elias. Verum Malachiam, indeque Siracidem, loqui ex proprio, id est Spiritus Sancti, sensu, ac Elias in persona venturus, multis ostendi Malach. cap. IV, 5. Unde Jansenius, re melius considerata, sententiam suam retractasse videtur in *Concordia Evangel.*, scribens in cap. XVII *Matthei*. Id ipsum clare docet versio Arabica, quae sic habet: « *Et futurus es ut venias, id est venturus es* (hoc enim significat hic Arabinus, quem Arabes ab Hebreis accepterunt) *ante Dominum fortē, ante diem illius, ut convertas corda filiorum ad patres suos.* »

11. BEATI SUNT QUI TE VIDERUNT, ET IN AMICITIA TUA DECORATI SUNT. — Legit cum Romanis et Vatablus, κατεψησις, id est ornati, decorati sunt; iam Complutensi et alii legunt, κατεψησις; unde vertunt, et in dilectione obdormierunt; Syrus: *Beatus qui videt te, et mortuus est; verumtamen non moritur (non morietur), sed vivens vivit, id est vivet.*

12. NAM NOS VITA VITIMUS TANTUM, POST MORTEM AUTEM NON ERIT TALE NOMEN NOSTRUM. — Verba praeterita, viderunt et decorati sunt, amplianda

sunt ad futurum videbunt et decorabuntur. Est enim his prophetia de futuro, quando scilicet Elias redibit in fine mundi, ut convertat corda patrum ad filios, ut praecessit. Sensus ergo est, ait Palacius: Beati sunt qui te viderunt, et in amicitia tua decorati sunt. Nam nos vita vivimus tantum, post mortem autem non erit tale nomen nostrum, q. d. Beati sunt illi Iudei, qui te venientem ante diem iudicii viderint, et tua amicitia decorati fuerint; quia scilicet credent in Christum, et ab ipso gloriis in celum transferentur. At nos, scilicet Iudei, qui usque ad Christi in celum ascensionem futuri sumus, post mortem nostram non assequemur tale nomen, ut statim a morte gloriosi dicamus et simus. Ita Palacius, qui hec de futuris duntaxat accipit. Magis proprie apte aliquae partim de praeteritis, partim de futuris intelligunt, q. d. Beati et erant qui olim te tantum viderint atque amaverunt; et erunt qui te reverenter videbunt atque amabunt, tunc monita recipient, et ea opere perficiant. Dissimilis enim tu admodum es a nobis; quia nos tantum vivimus vita has mortali ac brevi peritura: post mortem autem non erit tale nomen nostrum, quale tuum, qui nec comprehendere esse mortuus; et postquam sublatus es, etiam propheticum scripto predicaris rursus mittendus, idque in salutem totius populi, Ita Jansenius. Post mortem ergo non erit nomen nostrum, quale est tuum; quia nec vita nostra, nec doctrina, nec facta sunt tuis similia, ait Lyranus; longe enim is et tuo zelo sumus impares, et heroicis tuis facinoribus inferiores. Nam hæc verba tam ad futurum quam ad praeteritum esse referenda patet ex Graeco, in quo

SECUNDA PARS CAPITIS.

ENCOMIUM ELISEI.

43. ELIAS QUIDEM (ita Romana; minus recte certi Latini et Grecl pro quidem legunt qui) in TURBINE TECTUS EST (Syrus, collectus est in calum), ET IN ELISEO COMPLETUS EST SPIRitus ELIES, — q. d. Elias quidem turbine tectus raptus est ab hominibus a terra in calum, « et, » id est « sed, » tamen spiritum suum in terra reliquit: illo enim replevit Eliseum suum discipulum, heredem et successorem. Est hypallage. In Eliseo completus est spiritus Elias, id est Eliseus repletus est spiritu Elias, ut habent Graeca. Vatablus: *Elias qui in turbine tectus est, cujusque spiritu repletus est Eliseus;* alii clare reddunt Hebraism, qui est in Graeco: « *Hujus Elias, inquit, qui turbine tectus fuit, etiam Eliseus repletus est* » spiritus; vel, « *etiam Eliseus repletus est* » spiritu. Complutensis et alii pro αὐτῷ id est eius, legentes ἀρχαῖ, id est sancti, sic habent: *Elias qui in turbine tectus est, et Eliseus repletus est* spiritu Sancto. Rursus alii pro ἀντίκται, id est legentes ἀρχαῖ, id est ore, vertunt: *Eli-*

seus repletus est ore Elias, ut scilicet os haberet ignem, et verbum eius quasi facula arderet, instar Elias, vers. 4. Syrus: *Recepitque prophetum dupliciter Eliseus, ac multas tentationes et signa locutum est ei illus.* Est hic epilogus et clausula laudum Elias, per quem apposite transit ad laudes Elisei. Quare est hoc nonum encomium Elias, et primum Elisei, quod scilicet Elias tanti fuerit vel, ut is non solus ad presentes, sed et absentes ac futuros sese extenderit, quodque rapiendus in celum, cum transulerit in Eliseum, ut quasi sui vicarius verum Dei cultum tueretur, certaretque contra idololatras, ac Israelam in Dei religione et pietate conservaret. Quia in re Elias fuit typus Christi, qui abituras in celum Apostolos spiritu suo imbut, ut Ecclesiam a se inchoat promoverent, et per totum orbem propagarent. Porro Elias, communicando suum spiritum, nihil de desperavit; sicut qui sua face faciem alterius accedit,

nihil deperdit, sed potius suum lumen multiplicat et adaugat: et qui charitatem suam ad zelum alii aspirat, eum non minuit, sed intendit. Historia narratur *IV Reg.* II; Elias enim rapientus in celum dixit *Eliose*: discipulis et successori suo: «Postule quod vultis», ut faciam tibi, antequam tollam te. Dixitque *Eliusc*: Obscro ut fiat in me omnis misericordia tua.

Ubi queritur **quisnam** sit duplex spiritus Eliæ, uen petit et obtinat Eliseus. Nulli duplēm terpretantur duplo majorē, quasi duplo maior spiritus fuerit in Eliseo quam fuerat in Eliâ: spiritus, inquam, propheticus et miraculorum. Nam Eliæ tantum **octo** miracula patrassia legitur; Eliseus vero **sexdecim**, que sigillatim enumerat Rupertus, lib. V in lib. Reg. cap. xxxvi. Ita Theodoretus et Procopius ibidem, ac Rabanus hic, qui allegorice duplēm humum Elisei spiritum explicans de Apostolis: Christus, inquit, quasi Eliæ habuit simplicem spiritum, scilicet copiam gratiarum et virtutum; at Apostoli duplēm, scilicet remissionem peccatorum (qua in Christo, ut pote impæcibilis esse non posuit) et copiam gra-

diarium. Sic et S. Prosper, lib. II de Prodigiorum, et promiss. cap. xxx., ubi sic legit: « Volo ut spiritus, qui in te est, duplum in me sit; » idque allegorica applicans Apostolis: Christus, inquit, quasi alter Elias, duplum spiritum Apostolis in-
fudit; semel post resurrectionem, dicens: « Acci-
pite Spiritum Sanctum; quorum remiseritis pec-
cata, restitutur eis. » Secundo, post ascensionem
in celum, dum in Pentecoste Spiritus Sancti lar-

etiam etiam, cum in Apostolo spiritus sanctus largitatem in Apostolis effudit: quia factum est ut Apostoli majora patremque miracula quam fecerat Christus, ut ipse promiserat Christus, *Iacob.* xiv., 12, dicens: « Qui credit in me, opera, que ego facio, et ipse faciet, et majora horum faciet. » Iacobus et Christus paucos in Iudea convertit, Apostoli vero totum mundum Christo subegeuntur. Sic *S. Ambrosius, serm.* 89. 3: Elias, inquit, cum similem sanctitudinem ipse haberet spiritum, Eliseo

lupicium dereliquit. Mirum ergo in modum plus
Elias gratie dimisit in terra, quam ipse portavit
in celos. » Hinc et Eliseus septemtionali fumen
adae induxit, cum Elias triennalem tantum in-
luxerit. Rursum Eliseus plures idolorum culto-
res occidit quam Elias. Idem S. Ambrosius,
en. 2 de Elisco, qui habetur in fine tom. I:

0 hereditis **preiosa**, inquit, in qua plus
relinquitur, quam habetur: plus conse-
guitur qui accipit, quam possideret qui largitur!
preiosa plane **hereditas**, que, dum a patre
transfertur ad filium, meritorum quodam **senore**
duplicatur. Ignotus Elias, cum simplicem sanctitatem
haberet spiritum, Eliseo duplice dereliquit.
Irram ergo in modum plus Elias gratia dimisit in
terris, quam secum portavit ad celos: et fieri
ad aliorum totum transfertur corpore, apud
Iustum magiore manet sanctitate. De Elisei
autem meritis quid dicamus, cuius haec prima

aus est, quod patrem voluit gratia superare; dum dari sibi amplius postulat, quam scit apud eum esse qui possidet? Avarus quidem est in pendo, sed idoneus in promerendo; dum enim a me plus exigit quam habebat, facit eum mensis suis plus praestare quam poterat. *

Accedit auctor *De Mirabil. S. Script.* lib. II. cap. xxii (exstat tom. II Opusum S. Augustini) qui et causam affect: « Hoc vero postulamus Eius esse, ait, non elationis affectum super magi- rium suum postulat; sed videns peccata populi numerata, a Propheta qui regnare posse- ministrata. Elige spiritu, sed cum duplo compesci posse- erudit; » Si et S. Bernardus, serm. 3 et 6 de *Misericordia*, qui et mysterium addit, scilicet per Elian gloriam christiani, per Eliosum Apostolos, qui majora quam Christus patrarent miracula. Nam ombra Petri sanabat quoslibet infirmos, Act. v. 15; quod Christi umbram fecisse non leimus. Denique hunc servitatem facient Septimana, qui virtutem: *Fiat sicut spiritus qui est in te* dicit; id est, *dupliciter in me*; et Syrus hic: *le-
gisper prophetiam dupliciter Eliosum.*

Verum Abulensis et alii probabilius contrarium censem, et sic explicant, q. d. Eliseus: spiritus, qui in te est, o Elia, duplex, sicut pariter me duplex: « duplex », id est multiplex, magnus, validus, potens. Sic anim sepe capit duplex, uti ostendit Jerem. xl, 2, Deuter. vii, 17, alibi.

Probatur id *primo*, quia Eliesen fuisset arans, si, cum esset discipulus, duplo maiorem ellispet spiritum ab Eliis magistro suo, quam de habebat. Nec Elias ei dare poterat, quod non aliebat: debet ergo ei suum duplicum spiritum hoc est quod dicitur IV Reg. vi, 15: « Requirit spiritus filii super Eliesen », isque complevit, ut ait hic Siracides, id est plenus, non immensus. Sic enim habuit Elias duplicum spiritum, dicit prophete et miraculorum, ita eundem habuit Eliesen, inquit Palacius.

Secundo, quia Siracides hic vers. 4, ait de Elia: *Qui potest similiter sci gloriar ibi?* *b. g. d.* nemo fuit par aut similis: ergo nec Eliseus. *Tertio*, quia hic ait completum esse spiritum habent in Eliseo, non autem duplicatum. Graec are habent: *et Eliseus rippletus est spiritu illius,* dicit Elia.

Quarto, quia pro spiritus duplex, hebraice est, סְבִבָּה p. sciam heruchada, id est: Os urum in spiritu tuo sit super me, et diuorum, id duplex mensura, sive duplex portio spiritus tui, hoc est, inquit Vatablus: Da ut parte spiritus divisi in tres partes sint mecum. Ne potere tantam gratiam sibi fieri, quadam agistro, q. d. Noli me effovere tantum quantum sed, da mihi solum duas partes tui spiritus et Vatablus. Pagninus vertit: Sit, obsecro, mensura durum partium de spiritu tuo super me. Sens ergo est, a. d. Primum intentio solet de diuorum,

dicitur duplicum portionem habere in hereditate patris, cum ceteri filii habeant simplicem. Habeam ergo et ego tuum spiritum non simplicem, ut alii Prophetæ; sed duplicum, id est potentem, solidum et multiplicem, ad propagandam et propagandum cultum contra totum idololatrias et hostes: ego enim tuus, o Ella, sum primogenitus, immo unigenitus. Succedam ergo in totius tui spiritus hereditatem et possessionem, ut ejus sim heres ex ase. Spiritus enim Ella, quem postulabat Eliseus, est, qui quem descripsit Siracides, vers. 4: « Surrexit Elias quasi ignis, et verbum ipsius quasi facta ardebat; » nimurum igneus zelus ad propagandum veram Dei fidem, amorem et cultum contra idleolatrias et ad patrandum miracula in vere fidei confirmationem et extirpationem idolatrie.

rum animas omnimodis fecundat virtutibus, in tantum affectus pacificos provehens, ut jucunda cœla nostra sit conversatio, diffusa in nobis charitate per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis. Hic in predictis mentibus sibi statuit mansio eius. Hunc humiles eteclibes habet domésticos, abominatur avarios, falsarios detestatur. Hic Glezi marcarium-lepra condemnat, et Jerolomo vendentem sacerdotia cum apostolis locat. Hic Simonem gratias dei munificantem a sanctorum conseruo exhereditat, cuius detestabilis ausus utrak ruma confundit et quassat. Hic Balaam ad malodorousum conditio silentium imponit, et per asinam redargutum, collisse ad paritem pede, vacuum pecunia, contumelia ornatum, claudicantem a propria remittit confusum. Hic omnibus Ecclesiasticis Sacramentis interest, que ipse efficit et consummabit.

Hinc multi duplicum spiritum interpretantur, spiritum propheticum et miraculorum. Ita ibidem Eucherius, Angelomus, Procopius, Theodoretus, Lyranus, Dionysius, Paladius, Januarius hic, et S. Thomas, IV *Contra Gentes*, cap. xii; sub prophetia enim intelligitur zelus predicandi et propagandii veram fidem: hoc enim faciebat Prophetie, hocque erat eorum officium. Alii per "spiritum duplicum" accipiunt dominum gratiam gratum facientis et gratis data. Accedit Cajetanus in IV *Regum* II, qui censem Eliseum petuisse et accepisse simplicem spiritum Elii, sed hunc fuisse duplex respectu aliorum Prophetarum, quia eorum spiritu duplo erat major: Eliseus enim erat quasi primogenitus Elii, ideoque post Eliam futurus aliorum Prophetarum quasi princeps et pater, ac proximo majori, immo duplice cogebit spiritu. Longe enim major est spiritu Superior qui aliorum curam gerit, eosque perficit, quam inferior, qui sibi soli vivit.

Tropologie, duplex spiritus est spiritus vita active et contemplative : item, spiritus orationis et mortificationis; unus enim sine alio parum prodest. Ad hanc S. Bernardus, serm. 3 et 6 de Ascens. Duplex spiritus, inquit, est illuminatio intellectus, et affectus purgatio. Dominique S. Cyprianus, vel quisque est auctor (*stilus enim humilior arguit non esse S. Cypriani*) tract. De Operibus cardin. Christi, serm. 12, qui est de Spiritu Sancto: « Sic Elius spiritum dupicum, inquit, receperit Elius, non quod in duas substantias idem spiritus sit divisus, et duos Prophetas habuerint spiritus: » quod populo Christiano, cuius typum Eliseus, arcebat, accepto Spiritu Sancto, data sit potestes in opere at sermonem, et ascensionem Eliam, id est Christum, pio desiderio prosecutus, sicut claram et intellectu, et vita, et signis, et miraculis Iudicerit et exemplis. His sacrorum ordinem distributor reges crebat et principes, sacrat ponentes, eligi saeculatores. His sapientia Salomonem, intellectu Danielem, Joseph consilio, Samsonem fortitudine, Moysen scientiam, David pietate, Job timore prosequuntur, et sancto-

lares Angelorum copiam faciebant eum omnibus regibus et exercitibus potenterio. Si Deus enim pro nobis, quis contra nos? si angelis nos tueruntur quis nobis nocere queat? Et vers. 32, de rege Ioram: « Numquid scis, inquit, quod miserit filius homicida hunc, ut praecidatur caput meum? » Hanc adrepidad ille, quem Elisel imitari sunt heroes fidei, S. Joannes Baptista redargens Herodem, S. Athanasius, S. Hilarius, S. Ambrosius Vercellensis, et pro omnibus Lucifer Calaritanus, scriber invenit in Constantium Arrianum Imperatorem quemque nuncupans Antichristum, S. Chrysostomus corripiens Eudoxium Imperatorem, S. Ambrosius castigans Theodosium, Maximum, Valentianum Imperatores, ac Justinum Imperatorem Arianum; quia Deo pleni et teoti nil creatum formidabant.

14. NEC SUPERAVIT (grace bēz̄, quod alii vertunt, sustulit) ILLUM VERBUM ALIQUOD. — Primo, q. d. Nulla regis Ioram vel aliorum minis, ne blanditur et promissa poterum infringere vel dejicere adamantinum animum Elisei, ut patet IV Reg. vi, 32. Unde Vatabulus vertit: « Nulla res superavit eum; et Lyranus: Nullum verbum, ait, communicationis vel auditationis cum a veritate retraxit; Syrus: Et non dominatu fuit illi omnis caro; id est ullus homo, et omne verbum non editum fuit illi. Unde secundo, q. d. Nulla res abscondita spectans ad honum, vel suum, vel publicum, latuit eum, ne superavit ejus prophetiam ei cognitionem; sed profinus per spiritum prophecie omnia cognoscebat et revelabat, ut detexerit omnes insidias Syrorum regi Ioram, III Reg. vi, 12, ubi famuli regis Syris suspicentes se domi habere proditores, qui secreta sua revelarent regi Israel, se purgantes dicunt: « Nequaquam, domine mi rex, sed Eliseus propheta, qui est in Israel, indicat regi Israel omnia verba quecumque locutus fuerit in conclave tuo. » Sicut absens Eliseus vidi Giezi accipientem munera a Naaman Syro: « Nonne cor meum, inquit, in presenti erat? » etc., IV Reg. v, 26. Secundum hunc sensum secutus Arabicus, sic vertit: « Nec latuit eum quidquam de rebus seculi, id est mundi hujus. »

ET MORTUUM PROPHETAVIT CORPUS EJUS, — id est, ut ali Dionysius, corpus Elisei summis suscitavit quendam a latronibus interfectum, qui in sepulcrum Elisei projectus, dum sacra ejus ossa tetigisset, divina virtute revixit; per quod patuit eum verum fuisse dei Propheta, IV Reg. xii, 20. « Prophetavit ergo, » id est miraculum edidit; hoc enim erat opus Prophetae. Unde Vatabulus vertit: « Corpus ejus Propheta egit etiam post obitum. » Arabicus clare: « Et vivificauit mortuum mortuus. » sane mirabile et paradoxum, quod mortuum mortuum vivificet, cum naturaliter mortuus vivum mortificet.

Nota: Prophetare proprie est futura praedicere ex instinctu et revelatione Dei; sed quia Prophete, qui futura praedicabant, erant vii sancti et

zelosi, multaque alia faciebant ad Dei gloriam; hinc per catastrophes prophetare primo, sumitur pro docere, vel praedicare, et exhortari ad pietatem. Sic I Corinth. xiv, sepe Apostolus doctores vocat Prophetas; Propheta enim docebant, praedicabant et exhortabant populum ad pium Dei cultum; secundo, sumitur pro psallere et Deo laudes canere: hoc enim faciebant Prophetae. Sic Asaph et Heman dicuntur prophetare, id est psaltere in cithara, psalteri et cymbalibus, I Paral. xxv, 1. Sic et Saul inter Prophetas Dei laudes canentes prophetavit, id est correptus Dei spiritu laudes deo cecinit. Unde proverbium: « Num et Saul inter Prophetas? » I Reg. xii, 23. Tertio, sumitur pro miracula facere; hinc enim praefabrat Prophetae, utpote viri sancti et divini. Quarto, sumitur pro prophetiam confirmare. Sic dicuntur ossa Joseph prophetasse, de quo cap. seq. vers. 18. Hic dubius ultimus modis sumitur: Eliseus enim « mortuus prophetavit, » id est miraculum paravit, puta suscitavit mortuum, eoque conformativit suam prophetiam, id est suam predicationem de vero Dei cultu contra idololatrias, aequa suam sanctitatem. Vida dicta I Corinth. xiv, initio capit.

Simili modo prophetant reliquiae Sanctorum, dum miracula patrunt, quibus tam sanctitatem suam, tam fidem veram, quam viventes docuerunt et predicaverunt, confirmant. Proprie vero nonnulli Sancti defuncti prophetarunt, dum post mortem indices et testes fuerunt veritatis oculata, ut, cum Petrus defunctus, suscitatus a S. Stanislao, Cracoviensi Episcopo, coram Boleslao rege testatus est sibi pretium agri a se venditi a S. Stanislao persolutum esse. Sic S. Antonius de Padua, ut patrem accusatum de homicidio, sed falso, periculo liberaret, occisum suscitavat, et ad tribunal produxit, ubi rogatus a judice innocentie patris testimonium perhibuit, eumque a morte exempti. Sic Macarius Egyptius S. Antonii discipulus, quemadmodum homicidii falsum accusatum, occisum interrogando, ab eoque testimonium innocentiae accusati elicendo, calumnia liberavit, ut haberet lib. II Vitar. SS. Patr., cap. xxviii. Sic magnus ille Spiridon Trinitunitis in Cypro Episcopus, filiam Irenem defunctam et sepulcro evançans, ab ea didicet locum depositi, quod depositarius illi crediderat, et a patre recopescerat, ut referit Sozomenus, lib. I, cap. xi, et Socrates, lib. I, cap. xii. Denigr. S. Augustinus, lib. De Cura pro mortuis, cap. xi: « Pro certo, inquit, cum Mediolani essemus, audivimus quod eum debitum repeteratur a quodam, defuncti patriciauione prolate, quod filio nesciente a patre jam fuerat persolutum; contristari homo gravissimecepit, atque mirari quod ei pater moriens non dixerit quod deberet, cum fecisset etiam testamentum. Tunc nimis anxio apparuit idem pater ejus in somnis, et ubi esset recaufum, quo illa cautio vacuata fuerat, indicavit. Quo invento ju-

venis atque monstrabo, non solum falsi debiti pandum idolatriam et turpitudinem per Jerobeam inventam in Israelem, sed et paternum recipit chirographum, quod pater non recuperat, quando est persoluta pecunia. »

15. IN VITA SUA FECIT MONSTRA (grace θέατρα, id est portenta, prodigia, miracula. Unde Arabicus verit: « Multiplicavit miracula in vita sua. » Elisei miracula multa et magna continua serie enarrantur cap. II lib. IV Reg., usque ad cap. XIV) ET IN MORTE MIRABILIA OPERATUS EST. — Nam mortuus Eliseus manibus regis Joas suas imponens, ejusque sagittas benedicentes, fortitudinem ac victoriam illi contra Syros imperavit. Eadem jubena jaculo percutebat terram, cum ille ter eam percutisset, trinam de Syris victoriam prenuntiavit, addens plures eum habiturum fuisse, si plures terram percussisset, IV Reg. xii, 14. Eliseus ergo et in vita, et in morte, et post mortem prophetavit, id est miracula patravit, quibus se verum esse Dei Propheta, suamque fidem et predicationem esse divinam Israeli comprobavit. Alter Syrus: In vita sua, inquit, fecit prodigia, et in morte (post mortem) sua vivificavit mortuum; de quo versus precedenti.

16 et 17. IN OMNIBUS ISTIS NON POENITUIT POPULUS, ET NON RECESSERUNT A PECCATIS SUIS USQUE DUM EJECTI SUNT DE TERRA SUA, ET DISPERSI: SUNT IN OMINIS TERRAM, ET RELICTA EST GENES PERPAUCAS, ET PRINCIPES IN DOMO DAVID. — Vatabulus: Adeo ut populus paucissimus reliqueretur in domo Davidis; Syrus: Et relictus est Judas solus, modicus potestate domini David, q. d. Elias et Eliseus submissi a Deo ad extir-

pandum idolatriam et turpitudinem per Jerobeam inventam in Israelem, id est in regnum decem tribuum, per totum signum et miracula parum profecerunt: quia populus, sequens reges suos idololatras et impios, non recusatib et eorum idolatria et impietate. Quociret tota gens decem tribuum iusto Dei iudicio varie afficta a regibus Assyriorum, tandem anno 6 Ezechias regis Judae prorsus excisa est; dum captiva Samaria, populus abductus est in Assyriam, indeque per tolem orbem dispersus. Abducti ergo decem tribibus relata est gens perpaucis durum tribum, Juda et Benjamin, ac princeps et rex ex domo et familia David; sed et hec contagio idolatrias et impietatis a cognato, et vicino Israele per vices infecta, nunc Deum, et vicino idola coluit: unde et ipsa quoque tandem excisa est a Chaldeis sub Sedenia ultimo rego Juda, ac captiva abducta in Babyloniam. Hoc est: quod subdit:

18. QUIDAM IPSORUM FECERUNT QUOD PLACERET DEO; ALII AUTES MULTA COMMISERUNT PECCATA, — q. d. Omnes reges Israel fuerunt idololatres et impios; et ex regibus David quidam furee pili, ut David, Iosaphat, Ezechias, Josias; alii impii, ut Achaz, Manasses, Jechonias, Sedecias, etc. Porro quia inter prios eminuit Ezechias, ac sub eo facta est captivitas decem tribuum, ita ut everso regno Israel ipse solus regnaret in Juda, atque sub eo floruit Isaia Propheta celebrissimus, quem familiarem habuit et directorem, idcirco easteris praeteritis solius Ezechies elegia censet.

TERTIA PARS CAPITIS.

ENCOMIUM EZECHIELE.

19. EZECHIAS MUNIVIT (Syrus, resurserit) CIVITATEN SUAM (Jerusalem, metropolitum regni Iuda), ET INDUXIT IN MEDIUM IPSUM AQUAM (corrupe in exemplaribus Graecis Roma correctis legitur: induxit in medio ipsorum Gog, per Gion, de quo mox), ET FONDIT FERRE RUPEM, ET EDIFICAVIT AD AQUAM PUTEUM. — Laudat Ezechiel quod, immimente obdictione urbis Jerusalem a Sennacherib, ipse cam ministrerit restaurazione murorum, turribus, armis, clypeis, ducibus; sed maxime fiducia et opa divina, ac narratur II Paral. xxxii. Rursum, quod induxit aquam in urbem, ideoque rupem intermedium ferre discederit; nam in urbem e superiori fonte cion aquas per subterraneos canales introduxit, et fecit eas scutariare in Piscina interiori grandi, quam edificavit in medio urbis ad Aquilonem templi; atque ad eam fabricavit puteum, ut totam irrigaret civitatem (unde Graeca habent, puteos), ne populus in obdictione positus aqua laboret penuria, II Paral. xxxii, 30. Sic Brugis Flandrum non sunt puti, sed ex uno puto sive fonte per canales aqua in

omnes urbis plateas et vios deducitur. Roma vero aqueductus plena est, et in his prisci Romani suam ostenderunt magnificientiam. Rursum Ezechias restauravit fontem Siloe, cui piscina sive natatoria Siloe conjuncta erat, in qua lavans oculos crevus jussu Christi illuminatus est, Joan. ix. Vide Adriochonium in Descriptione Jerusalem.

20. IN DIEBUS IPSIUS ASCENDIT SENNACHERIB, ET MISIT RABACEN, ET SUSTULIT MANUM SUAM CONTRA ILLOS, ET EXULTIT MANUM SUAM IN SION. — Contra illos, » scilicet Judeos, Ezechie subditos, quos obdicerat; hoc enim, velut ex libro Regum ecclissimum, subaudientium relinquunt. Porro Graeca Complutensis (nam Romana repetunt, ζεζην, ζεζην; unde vertunt: « Ut promovit, et promovit manus ejus in Sion; » alii vero legunt cum Nostro, ιππον οντον; id est sustulit et exultit; quin et Rabanus legit tam sustulit quam exultit, prorsus que habet ut Latina Vulgata) non habent nisi sustulit manus contra illos; videtur enim esse idem cum eo quod sequitur: « Et exultit manus suam in Sion. » Unde Jansenius suspicatur hanc repe-

ditionem ex diversis versionibus in unam junctis ostam esse. Nam et codices nonnulli tantum habent : *Et sustulit manus suam in Sion, puta contra Ierusalem, illi insolans, et minans exercidium. Vide insultationem ejus et minas enarrantem Isaiam, cap. xxxvi, ubi eas explicui.*

ET SUPERBUS FACTIS EST POTENTIA SUA. — **Grecie :** καὶ περιβάλλοντες τὸν αὐτὸν, id est et magna justificavit superbiam sua; **Vatibus :** *Contra Sion maxum manum exhibuit, et superbiam sua glorias est;* blasphemans quod Deus non posset Ierusalem et manus regis Assyriorum liberare, sicut dicit gentium «uos ab eadem non potuerunt eripere; **Syrus :** *Elevatus manus suam in Sion, et blasphemauit cum audacia adversus Deum.*

TUNC MOTA SENT CORDA, ET MANUS IPSORUM, et dolerentur quasi parturientes mulieres, q. d. Auditis minis Rabsacis, Iudeorum corda pavor, inde manus tremore concussa sunt, et tanto dolore correpta, quanto corripiuntur parturientes. **Grecie est, ἵστησθαι,** id est agitata sunt, astaurant, sicut agitant et astaurant fluctus maris dum est tempestas. **Vatibus :** *perculsi sunt;*

QUARTA PARS CAPITIS.

ENCOMIUM ISAEI ET EZECHIEI.

23. NON EST COMMEMORATUS PECCATORUM ILLORUM, neque debut illos: **inimicis suis;** sed purgavit eos in manu Isaei sancti prophetæ, — q. d. Deus non est recordator peccatorum quæ Iudei et patres eorum admirarent, ac eorum quasi oblitus impeditivit ne tradenter in manus Sennacherib; sed purgavit eos a peccatis « in manu », id est per manum, id est per operam et industriam, puta per exhortationem Isiae; hic enim exhortans eos ad penitentiam et orationem, effectis ut penitentes veniamque a Deo possentes eam impetravit, itaque liberarentur a Sennacherib. **Unde pro purgati grecie est διέρρεψε,** id est liberaliter, vel potius redemit eos. Erant enim Iudei a Sennacherib certo exitu addicti, sed Deus ab illo eos redemit et liberavit per Isaiam, qui precebus meritis sue hanc liberationem eis impretravit, eaenamque Ezechie et Iudais promisit et premunivit, *Isaiæ xxxvii, 6.* Grecie de more concisa hec tantum habent : *Et sanctus e celo exaudiens eos, et redemit eos manus Isaiæ.* Porro Isaiæ datur hoc elogium et titulus, quod fuerit « Propheta sanctus », id est singulariter et extremis sanctus pro aliis Prophetis, qui et ipsi fuerunt sancti; sed non sicut Isaiæ : que sane magna est Isaiæ laus et dignitas; talem ergo hoc loco eum canonizat S. Scriptura, immo Spiritus Sanctus, quod vix alteri factum reperies.

24. DECECT CASTRA ASSYRIORUM, ET CONTRIVIT ILLOS ANGELUS DOMINI. — *Pro dejectis grace est invenit,* id est percussit; **Syrus :** *contrivit;* **Vatibus :** *cacci-*

ali: fluctuarunt. Quocirca non desperarunt; sed Dei, qui, cum auxilia humana desint, suis sequi invocantibus illico succurrunt, opem implorant;

22. ET INVOCAYERUNT DOMINUM MISERICORDIENDEM, ET EXPANDENTES MANUS SEAS, EXTELEBANT AD COELUM; nam « Ezechias scilicet vestimenta sua, et obvolutus est sacerdoti, et intravit in domum Domini (Dei auxilium imploratus), et misit Elias, qui erat super dominum, et subinvenit scribamus et seniorum de sacerdotibus operatos sacerdos, ad Isaiam filium Amos Prophetam, » etc., dicentes : « Leva orationem pro reliquis que reporte sunt, » *Isaiæ xxvii.* Quocirca et **SANCTUS DOMINUS IESUS AUDIVIT CITO VOCEM IPSORUM,** — minimus sanctus duxit Ezechias ejusque populo ad precies sancte Isaiæsuccurrunt, et blasphemant Semnacherib aegrotum et profugavit. Hunc appulit Isaiæ hebreus idem est quod « salus Dei », *Ezechias, vel, ut Hebrew pronuntiant, Chischiachus,* idem est quod *robur et fortitudo Dei*; unde **Syrus** hic verit: *Exaudiens que exaudiens orationem ejus, et liberavit eos per Isaiam Prophetam.*

piensis vita gaudia revocatur. Tantum quoque temporis, id est quindecim annos ejus vita, se stabilis; **Syrus, laudabilis Prophetarum,** id est inter Propheta, vel praes eretis Propheta.

Porro Isaiæ vocatur « magnus Propheta », quia

¹⁴ a Seraphino accensus calculo ignito consecratus est Propheta, factusque quasi Seraphinus, et ordinis Seraphici, ad accendendum amorem divino torpientis et alzida Iudeorum corda, *Isaiæ vi.* Porro Isaiæ magnitudo animi et zeli enuit in carpendo liberime regum, principum et populi vita, hisque communio positas a Deo imminentes. Unde illud cap. i, 10: « Audite verbum, principes Sodomorum, perciptis auribus legem Dei nostri, populus Gomorrhæ. » Quocirca S. Paulus, *Rom. x, 20*, ait : « Isaias autem audet, et dicit. » Ubi Origenes : « Audet, inquit, et libere praedicat cum sciret ibi ex eo inimicis mortem. Nam hac de causa lignea sera serratus, Marthi duro, sed gloriose agone occupuit. Denique Isaias omnium Prophetarum est magnificentissimus, eloquentissimus, sublimissimus et clarissimus. Vida dictu argumento in Isaiam.

26. IN DIEBUS IPSUS RETRO REDIT (minus verus, certi) SOL, ET ABUDIT REGI VITAM. — Cum Ezechias egrotant ad mortem Isaias ex Deo promisit sanitatem et vitam, et ad assecrandam hanc promissionem fecit ut umbra solis in horologio Achaz retrogradetur, et consequenter ipse sol, ut patet ex hoc loco. Duplex ergo fuit hoc miraculum: primum, quod sol regredieretur; secundum, quod regi desperatae valetudinis adfuerat vita. Utrumque tributum tum pietati et precibus Ezechie, que id merebantur; tum sanctitati, orationi et meritis Isaiæ, que id a Deo impetravit. Quocirca Isaiæ, cap. xxxviii, 8, ait Ezechias : « Ecce ego revenerit faciam umbram linearum. » Unde pariter et *adulit regi vitam* referendum est ad Isaiam. Potest tamen quoque ad solem, qui antecessit, referi hoc sensu, quod sol regrediens portenderet redditum regis sanitatem, adeoque tot annos regis vita addidens, quod horis illio die auctor fuit sol, minimus quindecim. In Prophetis enim dicitur ille qui prophetat vel portendit aliud, illum ipsum efficiere; quia illud ipsum certè eventum premunit et edicit: propheta enim fuit nisi aquilus; unde quod ipsa predictum necessum est ut eveniat. Dum ergo quippe predicti, moraliter modo effect et cogit, ut id ipsum eveniat. Unde S. Cyrilus, in *Isaiæ xxxviii, 8:* « Quod remigalorum in vitam es et Ezechias, ait, planum facit Deus retrogradente solis umbra, et die ad inustum horarum mensuram prodata. » Et auctor *de Mirabil. S. Script.*, apud S. Augustinum, lib. II, cap. xxviii: « Convenienter, inquit, tale signum regi in mortis expetitione positio apollissimum exenti, quod Dominus fieri taliter per solem congrua di-p-nsatione dispositus; quoniam sic sit in procuctu oculis sui positus in di intium reducitur: sic rex in mortis exspectatione constitutus quasi ad inci-

¹⁵ pientis vita gaudia revocatur. Tantum quoque temporis, id est quindecim annos ejus vita, se stabilis; **Syrus, laudabilis Prophetarum,** id est inter Propheta, vel praes eretis Propheta.

Porro Isaiæ vocatur « magnus Propheta », quia

¹⁶ a Seraphino accensus calculo ignito consecratus est Propheta, factusque quasi Seraphinus, et ordinis Seraphici, ad accendendum amorem divino torpientis et alzida Iudeorum corda, *Isaiæ vi.* Porro Isaiæ magnitudo animi et zeli enuit in carpendo liberime regum, principum et populi vita, hisque communio positas a Deo imminentes. Unde illud cap. i, 10: « Audite verbum, principes Sodomorum, perciptis auribus legem Dei nostri, populus Gomorrhæ. » Quocirca S. Paulus, *Rom. x, 20*, ait : « Isaias autem audet, et dicit. » Ubi Origenes : « Audet, inquit, et libere praedicat cum sciret ibi ex eo inimicis mortem. Nam hac de causa lignea sera serratus, Marthi duro, sed gloriose agone occupuit. Denique Isaias omnium Prophetarum est magnificentissimus, eloquentissimus, sublimissimus et clarissimus. Vida dictu argumento in Isaiam.

27. SPIRITU MAGNO VIDIT ULTIMA, ET CONSOLATUS EST LUGENTES IN SION. — « Spiritus magnus » hic est propheta, factusque quasi Seraphinus, et ordinis Seraphici, ad accendendum amorem divino torpientis et alzida Iudeorum corda, *Isaiæ vi.* Porro Isaiæ magnitudo animi et zeli enuit in carpendo liberime regum, principum et populi vita, hisque communio positas a Deo imminentes. Unde illud cap. i, 10: « Audite verbum, principes Sodomorum, perciptis auribus legem Dei nostri, populus Gomorrhæ. » Quocirca S. Paulus, *Rom. x, 20*, ait : « Isaias autem audet, et dicit. » Ubi Origenes : « Audet, inquit, et libere praedicat cum sciret ibi ex eo inimicis mortem. Nam hac de causa lignea sera serratus, Marthi duro, sed gloriose agone occupuit. Denique Isaias omnium Prophetarum est magnificentissimus, eloquentissimus, sublimissimus et clarissimus. Vida dictu argumento in Isaiam.

28. SPIRITU MAGNO VIDIT ULTIMA, ET CONSOLATUS EST LUGENTES IN SION. — « Spiritus magnus » hic est propheta, factusque quasi Seraphinus, et ordinis Seraphici, ad accendendum amorem divino torpientis et alzida Iudeorum corda, *Isaiæ vi.* Porro Isaiæ magnitudo animi et zeli enuit in carpendo liberime regum, principum et populi vita, hisque communio positas a Deo imminentes. Unde illud cap. i, 10: « Audite verbum, principes Sodomorum, perciptis auribus legem Dei nostri, populus Gomorrhæ. » Quocirca S. Paulus, *Rom. x, 20*, ait : « Isaias autem audet, et dicit. » Ubi Origenes : « Audet, inquit, et libere praedicat cum sciret ibi ex eo inimicis mortem. Nam hac de causa lignea sera serratus, Marthi duro, sed gloriose agone occupuit. Denique Isaias omnium Prophetarum est magnificentissimus, eloquentissimus, sublimissimus et clarissimus. Vida dictu argumento in Isaiam.

29. SPIRITU MAGNO VIDIT ULTIMA, ET CONSOLATUS EST LUGENTES IN SION. — « Spiritus magnus » hic est propheta, factusque quasi Seraphinus, et ordinis Seraphici, ad accendendum amorem divino torpientis et alzida Iudeorum corda, *Isaiæ vi.* Porro Isaiæ magnitudo animi et zeli enuit in carpendo liberime regum, principum et populi vita, hisque communio positas a Deo imminentes. Unde illud cap. i, 10: « Audite verbum, principes Sodomorum, perciptis auribus legem Dei nostri, populus Gomorrhæ. » Quocirca S. Paulus, *Rom. x, 20*, ait : « Isaias autem audet, et dicit. » Ubi Origenes : « Audet, inquit, et libere praedicat cum sciret ibi ex eo inimicis mortem. Nam hac de causa lignea sera serratus, Marthi duro, sed gloriose agone occupuit. Denique Isaias omnium Prophetarum est magnificentissimus, eloquentissimus, sublimissimus et clarissimus. Vida dictu argumento in Isaiam.

30. SPIRITU MAGNO VIDIT ULTIMA, ET CONSOLATUS EST LUGENTES IN SION. — « Spiritus magnus » hic est propheta, factusque quasi Seraphinus, et ordinis Seraphici, ad accendendum amorem divino torpientis et alzida Iudeorum corda, *Isaiæ vi.* Porro Isaiæ magnitudo animi et zeli enuit in carpendo liberime regum, principum et populi vita, hisque communio positas a Deo imminentes. Unde illud cap. i, 10: « Audite verbum, principes Sodomorum, perciptis auribus legem Dei nostri, populus Gomorrhæ. » Quocirca S. Paulus, *Rom. x, 20*, ait : « Isaias autem audet, et dicit. » Ubi Origenes : « Audet, inquit, et libere praedicat cum sciret ibi ex eo inimicis mortem. Nam hac de causa lignea sera serratus, Marthi duro, sed gloriose agone occupuit. Denique Isaias omnium Prophetarum est magnificentissimus, eloquentissimus, sublimissimus et clarissimus. Vida dictu argumento in Isaiam.

31. SPIRITU MAGNO VIDIT ULTIMA, ET CONSOLATUS EST LUGENTES IN SION. — « Spiritus magnus » hic est propheta, factusque quasi Seraphinus, et ordinis Seraphici, ad accendendum amorem divino torpientis et alzida Iudeorum corda, *Isaiæ vi.* Porro Isaiæ magnitudo animi et zeli enuit in carpendo liberime regum, principum et populi vita, hisque communio positas a Deo imminentes. Unde illud cap. i, 10: « Audite verbum, principes Sodomorum, perciptis auribus legem Dei nostri, populus Gomorrhæ. » Quocirca S. Paulus, *Rom. x, 20*, ait : « Isaias autem audet, et dicit. » Ubi Origenes : « Audet, inquit, et libere praedicat cum sciret ibi ex eo inimicis mortem. Nam hac de causa lignea sera serratus, Marthi duro, sed gloriose agone occupuit. Denique Isaias omnium Prophetarum est magnificentissimus, eloquentissimus, sublimissimus et clarissimus. Vida dictu argumento in Isaiam.

32. SPIRITU MAGNO VIDIT ULTIMA, ET CONSOLATUS EST LUGENTES IN SION. — « Spiritus magnus » hic est propheta, factusque quasi Seraphinus, et ordinis Seraphici, ad accendendum amorem divino torpientis et alzida Iudeorum corda, *Isaiæ vi.* Porro Isaiæ magnitudo animi et zeli enuit in carpendo liberime regum, principum et populi vita, hisque communio positas a Deo imminentes. Unde illud cap. i, 10: « Audite verbum, principes Sodomorum, perciptis auribus legem Dei nostri, populus Gomorrhæ. » Quocirca S. Paulus, *Rom. x, 20*, ait : « Isaias autem audet, et dicit. » Ubi Origenes : « Audet, inquit, et libere praedicat cum sciret ibi ex eo inimicis mortem. Nam hac de causa lignea sera serratus, Marthi duro, sed gloriose agone occupuit. Denique Isaias omnium Prophetarum est magnificentissimus, eloquentissimus, sublimissimus et clarissimus. Vida dictu argumento in Isaiam.

33. SPIRITU MAGNO VIDIT ULTIMA, ET CONSOLATUS EST LUGENTES IN SION. — « Spiritus magnus » hic est propheta, factusque quasi Seraphinus, et ordinis Seraphici, ad accendendum amorem divino torpientis et alzida Iudeorum corda, *Isaiæ vi.* Porro Isaiæ magnitudo animi et zeli enuit in carpendo liberime regum, principum et populi vita, hisque communio positas a Deo imminentes. Unde illud cap. i, 10: « Audite verbum, principes Sodomorum, perciptis auribus legem Dei nostri, populus Gomorrhæ. » Quocirca S. Paulus, *Rom. x, 20*, ait : « Isaias autem audet, et dicit. » Ubi Origenes : « Audet, inquit, et libere praedicat cum sciret ibi ex eo inimicis mortem. Nam hac de causa lignea sera serratus, Marthi duro, sed gloriose agone occupuit. Denique Isaias omnium Prophetarum est magnificentissimus, eloquentissimus, sublimissimus et clarissimus. Vida dictu argumento in Isaiam.

34. SPIRITU MAGNO VIDIT ULTIMA, ET CONSOLATUS EST LUGENTES IN SION. — « Spiritus magnus » hic est propheta, factusque quasi Seraphinus, et ordinis Seraphici, ad accendendum amorem divino torpientis et alzida Iudeorum corda, *Isaiæ vi.* Porro Isaiæ magnitudo animi et zeli enuit in carpendo liberime regum, principum et populi vita, hisque communio positas a Deo imminentes. Unde illud cap. i, 10: « Audite verbum, principes Sodomorum, perciptis auribus legem Dei nostri, populus Gomorrhæ. » Quocirca S. Paulus, *Rom. x, 20*, ait : « Isaias autem audet, et dicit. » Ubi Origenes : « Audet, inquit, et libere praedicat cum sciret ibi ex eo inimicis mortem. Nam hac de causa lignea sera serratus, Marthi duro, sed gloriose agone occupuit. Denique Isaias omnium Prophetarum est magnificentissimus, eloquentissimus, sublimissimus et clarissimus. Vida dictu argumento in Isaiam.

35. SPIRITU MAGNO VIDIT ULTIMA, ET CONSOLATUS EST LUGENTES IN SION. — « Spiritus magnus » hic est propheta, factusque quasi Seraphinus, et ordinis Seraphici, ad accendendum amorem divino torpientis et alzida Iudeorum corda, *Isaiæ vi.* Porro Isaiæ magnitudo animi et zeli enuit in carpendo liberime regum, principum et populi vita, hisque communio positas a Deo imminentes. Unde illud cap. i, 10: « Audite verbum, principes Sodomorum, perciptis auribus legem Dei nostri, populus Gomorrhæ. » Quocirca S. Paulus, *Rom. x, 20*, ait : « Isaias autem audet, et dicit. » Ubi Origenes : « Audet, inquit, et libere praedicat cum sciret ibi ex eo inimicis mortem. Nam hac de causa lignea sera serratus, Marthi duro, sed gloriose agone occupuit. Denique Isaias omnium Prophetarum est magnificentissimus, eloquentissimus, sublimissimus et clarissimus. Vida dictu argumento in Isaiam.

36. SPIRITU MAGNO VIDIT ULTIMA, ET CONSOLATUS EST LUGENTES IN SION. — « Spiritus magnus » hic est propheta, factusque quasi Seraphinus, et ordinis Seraphici, ad accendendum amorem divino torpientis et alzida Iudeorum corda, *Isaiæ vi.* Porro Isaiæ magnitudo animi et zeli enuit in carpendo liberime regum, principum et populi vita, hisque communio positas a Deo imminentes. Unde illud cap. i, 10: « Audite verbum, principes Sodomorum, perciptis auribus legem Dei nostri, populus Gomorrhæ. » Quocirca S. Paulus, *Rom. x, 20*, ait : « Isaias autem audet, et dicit. » Ubi Origenes : « Audet, inquit, et libere praedicat cum sciret ibi ex eo inimicis mortem. Nam hac de causa lignea sera serratus, Marthi duro, sed gloriose agone occupuit. Denique Isaias omnium Prophetarum est magnificentissimus, eloquentissimus, sublimissimus et clarissimus. Vida dictu argumento in Isaiam.

37. SPIRITU MAGNO VIDIT ULTIMA, ET CONSOLATUS EST LUGENTES IN SION. — « Spiritus magnus » hic est propheta, factusque quasi Seraphinus, et ordinis Seraphici, ad accendendum amorem divino torpientis et alzida Iudeorum corda, *Isaiæ vi.* Porro Isaiæ magnitudo animi et zeli enuit in carpendo liberime regum, principum et populi vita, hisque communio positas a Deo imminentes. Unde illud cap. i, 10: « Audite verbum, principes Sodomorum, perciptis auribus legem Dei nostri, populus Gomorrhæ. » Quocirca S. Paulus, *Rom. x, 20*, ait : « Isaias autem audet, et dicit. » Ubi Origenes : « Audet, inquit, et libere praedicat cum sciret ibi ex eo inimicis mortem. Nam hac de causa lignea sera serratus, Marthi duro, sed gloriose agone occupuit. Denique Isaias omnium Prophetarum est magnificentissimus, eloquentissimus, sublimissimus et clarissimus. Vida dictu argumento in Isaiam.

38. SPIRITU MAGNO VIDIT ULTIMA, ET CONSOLATUS EST LUGENTES IN SION. — « Spiritus magnus » hic est propheta, factusque quasi Seraphinus, et ordinis Seraphici, ad accendendum amorem divino torpientis et alzida Iudeorum corda, *Isaiæ vi.* Porro Isaiæ magnitudo animi et zeli enuit in carpendo liberime regum, principum et populi vita, hisque communio positas a Deo imminentes. Unde illud cap. i, 10: « Audite verbum, principes Sodomorum, perciptis auribus legem Dei nostri, populus Gomorrhæ. » Quocirca S. Paulus, *Rom. x, 20*, ait : « Isaias autem audet, et dicit. » Ubi Origenes : « Audet, inquit, et libere praedicat cum sciret ibi ex eo inimicis mortem. Nam hac de causa lignea sera serratus, Marthi duro, sed gloriose agone occupuit. Denique Isaias omnium Prophetarum est magnificentissimus, eloquentissimus, sublimissimus et clarissimus. Vida dictu argumento in Isaiam.

39. SPIRITU MAGNO VIDIT ULTIMA, ET CONSOLATUS EST LUGENTES IN SION. — « Spiritus magnus » hic est propheta, factusque quasi Seraphinus, et ordinis Seraphici, ad accendendum amorem divino torpientis et alzida Iudeorum corda, *Isaiæ vi.* Porro Isaiæ magnitudo animi et zeli enuit in carpendo liberime regum, principum et populi vita, hisque communio positas a Deo imminentes. Unde illud cap. i, 10: « Audite verbum, principes Sodomorum, perciptis auribus legem Dei nostri, populus Gomorrhæ. » Quocirca S. Paulus, *Rom. x, 20*, ait : « Isaias autem audet, et dicit. » Ubi Origenes : « Audet, inquit, et libere praedicat cum sciret ibi ex eo inimicis mortem. Nam hac de causa lignea sera serratus, Marthi duro, sed gloriose agone occupuit. Denique Isaias omnium Prophetarum est magnificentissimus, eloquentissimus, sublimissimus et clarissimus. Vida dictu argumento in Isaiam.

40. SPIRITU MAGNO VIDIT ULTIMA, ET CONSOLATUS EST LUGENTES IN SION. — « Spiritus magnus » hic est propheta, factusque quasi Seraphinus, et ordinis Seraphici, ad accendendum amorem divino torpientis et alzida Iudeorum corda, *Isaiæ vi.* Porro Isaiæ magnitudo animi et zeli enuit in carpendo liberime regum, principum et populi vita, hisque communio positas a Deo imminentes. Unde illud cap. i, 10: « Audite verbum, principes Sodomorum, perciptis auribus legem Dei nostri, populus Gomorrhæ. » Quocirca S. Paulus, *Rom. x, 20*, ait : « Isaias autem audet, et dicit. » Ubi Origenes : « Audet, inquit, et libere praedicat cum sciret ibi ex eo inimicis mortem. Nam hac de causa lignea sera serratus, Marthi duro, sed gloriose agone occupuit. Denique Isaias omnium Prophetarum est magnificentissimus, eloquentissimus, sublimissimus et clarissimus. Vida dictu argumento in Isaiam.

41. SPIRITU MAGNO VIDIT ULTIMA, ET CONSOLATUS EST LUGENTES IN SION. — « Spiritus magnus » hic est propheta, factusque quasi Seraphinus, et ordinis Seraphici, ad accendendum amorem divino torpientis et alzida Iudeorum corda, *Isaiæ vi.* Porro Isaiæ magnitudo animi et zeli enuit in carpendo liberime regum, principum et populi vita, hisque communio positas a Deo imminentes. Unde illud cap. i, 10: « Audite verbum, principes Sodomorum, perciptis auribus legem Dei nostri, populus Gomorrhæ. » Quocirca S. Paulus, *Rom. x, 20*, ait : « Isaias autem audet, et dicit. » Ubi Origenes : « Audet, inquit, et libere praedicat cum sciret ibi ex eo inimicis mortem. Nam hac de causa lignea sera serratus, Marthi duro, sed gloriose agone occupuit. Denique Isaias omnium Prophetarum est magnificentissimus, eloquentissimus, sublimissimus et clarissimus. Vida dictu argumento in Isaiam.

42. SPIRITU MAGNO VIDIT ULTIMA, ET CONSOLATUS EST LUGENTES IN SION. — « Spiritus magnus » hic est propheta, factusque quasi Seraphinus, et ordinis Seraphici, ad accendendum amorem divino torpientis et alzida Iudeorum corda, *Isaiæ vi.* Porro Isaiæ magnitudo animi et zeli enuit in carpendo liberime regum, principum et populi vita, hisque communio positas a Deo imminentes. Unde illud cap. i, 10: « Audite verbum, principes Sodomorum, perciptis auribus legem Dei nostri, populus Gomorrhæ. » Quocirca S. Paulus, *Rom. x, 20*, ait : « Isaias autem audet, et dicit. » Ubi Origenes : « Audet, inquit, et libere praedicat cum sciret ibi ex eo inimicis mortem. Nam hac de causa lignea sera serratus, Marthi duro, sed gloriose agone occupuit. Denique Isaias omnium Prophetarum est magnificentissimus, eloquentissimus, sublimissimus et clarissimus. Vida dictu argumento in Isaiam.

43. SPIRITU MAGNO VIDIT ULTIMA, ET CONSOLATUS EST LUGENTES IN SION. — « Spiritus magnus » hic est propheta, factusque quasi Seraphinus, et ordinis Seraphici, ad accendendum amorem divino torpientis et alzida Iudeorum corda, *Isaiæ vi.* Porro Isaiæ magnitudo animi et zeli enuit in carpendo liberime regum, principum et populi vita, hisque communio positas a Deo imminentes. Unde illud cap. i, 10: « Audite verbum, principes Sodomorum, perciptis auribus legem Dei nostri, populus Gomorrhæ. » Quocirca S. Paulus, *Rom. x, 20*, ait : « Isaias autem audet, et dicit. » Ubi Origenes : « Audet, inquit, et libere praedicat cum sciret ibi ex eo inimicis mortem. Nam hac de causa lignea sera serratus, Marthi duro, sed gloriose agone occupuit. Denique Isaias omnium Prophetarum est magnificentissimus, eloquentissimus, sublimissimus et clarissimus. Vida dictu argumento in Isaiam.

44. SPIRITU MAGNO VIDIT ULTIMA, ET CONSOLATUS EST LUGENTES IN SION. — « Spiritus magnus » hic est propheta, factusque quasi Seraphinus, et ordinis Seraphici, ad accendendum amorem divino torpientis et alzida Iudeorum corda, *Isaiæ vi.* Porro Isaiæ magnitudo animi et zeli enuit in carpendo liberime regum, principum et populi vita, hisque communio positas a Deo imminentes. Unde illud cap. i, 10: « Audite verbum, principes Sodomorum, perciptis auribus legem Dei nostri, populus Gomorrhæ. » Quocirca S. Paulus, *Rom. x, 20*, ait : « Isaias autem audet, et dicit. » Ubi Origenes : « Audet, inquit, et libere praedicat cum sciret ibi ex eo inimicis mortem. Nam hac de causa lignea sera serratus, Marthi duro, sed gloriose agone occupuit. Denique Isaias omnium Prophetarum est magnificentissimus, eloquentissimus, sublimissimus et clarissimus. Vida dictu argumento in Isaiam.

45. SPIRITU MAGNO VIDIT ULTIMA, ET CONSOLATUS EST LUGENTES IN SION. — « Spiritus magnus » hic est propheta, factusque quasi Seraphinus, et ordinis Seraphici, ad accendendum amorem divino torpientis et alzida Iudeorum corda, *Isaiæ vi.* Porro Isaiæ magnitudo animi et zeli enuit in carpendo liberime regum, principum et populi vita, hisque communio positas a Deo imminentes. Unde illud cap. i, 10: « Audite verbum, principes Sodomorum, perciptis auribus legem Dei nostri, populus Gomorrhæ. » Quocirca S. Paulus, *Rom. x, 20*, ait : « Isaias autem audet, et dicit. » Ubi Origenes : « Audet, inquit, et libere praedicat cum sciret ibi ex eo inimicis mortem. Nam hac de causa lignea sera serratus, Marthi duro, sed gloriose agone occupuit. Denique Isaias omnium Prophetarum est magnificentissimus, eloquentissimus, sublimissimus et clarissimus. Vida dictu argumento in Isaiam.

46. SPIRITU MAGNO VIDIT ULTIMA, ET CONSOLATUS EST LUGENTES IN SION. — « Spiritus magnus » hic est propheta, factusque quasi Seraphinus, et ordinis Seraphici, ad accendendum amorem divino torpientis et alzida Iudeorum corda, *Isaiæ vi.* Porro Isaiæ magnitudo animi et zeli enuit in carpendo liberime regum, principum et populi vita, hisque communio positas a Deo imminentes. Unde illud cap. i, 10: « Audite verbum, principes Sodomorum, perciptis auribus legem Dei nostri, populus Gomorrhæ. » Quocirca S. Paulus, *Rom. x, 20*, ait : « Isaias autem audet, et dicit. » Ubi Origenes : « Audet, inquit, et libere praedicat cum sciret ibi ex eo inimicis mortem. Nam hac de causa lignea sera serratus, Marthi duro, sed gloriose agone occupuit. Denique Isaias omnium Prophetarum est magnificentissimus, eloquentissimus, sublimissimus et clarissimus. Vida dictu argumento in Isaiam.

47. SPIRITU MAGNO VIDIT ULTIMA, ET CONSOLATUS EST LUGENTES IN SION. — « Spiritus magnus » hic est propheta, factusque quasi Seraphinus, et ordinis Seraphici, ad accendendum amorem divino torpientis et alzida Iudeorum corda, *Isaiæ vi.* Porro Isaiæ magnitudo animi et zeli enuit in carpendo liberime regum, principum et populi vita, hisque communio positas a Deo imminentes. Unde illud cap. i, 10: « Audite verbum, principes Sodomorum, perciptis auribus legem Dei nostri, populus Gomorrhæ. » Quocirca S. Paulus, *Rom. x, 20*, ait : « Isaias autem audet, et dicit. » Ubi Origenes : « Audet, inquit, et libere praedicat cum sciret ibi ex eo inimicis mortem. Nam hac de causa lignea sera serratus, Marthi duro, sed gloriose agone occupuit. Denique Isaias omnium Prophetarum est magnificentissimus, eloquentissimus, sublimissimus et clarissimus. Vida dictu argumento in Isaiam.

48. SPIRITU MAGNO VIDIT ULTIMA, ET CONSOLATUS EST LUGENTES IN SION. — « Spiritus magnus » hic est propheta, factusque quasi Seraphinus, et ordinis Seraphici, ad accendendum amorem divino torpientis et alzida Iudeorum corda, *Isaiæ vi.* Porro Isaiæ magnitudo animi et zeli enuit in carpendo liberime regum, principum et populi vita, hisque communio positas a Deo imminentes. Unde illud cap. i, 10: « Audite verbum, principes Sodomorum, perciptis auribus legem Dei nostri, populus Gomorrhæ. » Quocirca S. Paulus, *Rom. x, 20*, ait : « Isaias autem audet, et dicit. » Ubi Origenes : « Audet, inquit, et libere praedicat cum sciret ibi ex eo inimicis mortem. Nam hac de causa lignea sera serratus, Marthi duro, sed gloriose agone occupuit. Denique Isaias omnium Prophetarum est magnificentissimus, eloquentissimus, sublimissimus et clarissimus. Vida dictu argumento in Isaiam.

49. SPIRITU MAGNO VIDIT ULTIMA, ET CONSOLATUS EST LUGENTES IN SION. — « Spiritus magnus » hic est propheta, factusque quasi Seraphinus, et ordinis Seraphici, ad accendendum amorem divino torpientis et alzida Iudeorum corda, *Isaiæ vi.* Porro Isaiæ magnitudo animi et zeli enuit in carpendo liberime regum, principum et populi vita, hisque communio positas a Deo imminentes. Unde illud cap. i, 10: « Audite verbum, principes Sodomorum, perciptis auribus legem Dei nostri, populus Gomorrhæ. » Quocirca S. Paulus, *Rom. x, 20*, ait : « Isaias autem audet, et dicit. » Ubi Origenes : « Audet, inquit, et libere praedicat cum sciret ibi ex eo inimicis mortem. Nam hac de causa lignea sera serratus, Marthi duro, sed gloriose agone occupuit. Denique Isaias omnium Prophetarum est magnificentissimus, eloquentissimus, sublimissimus et clarissimus. Vida dictu argumento in Isaiam.

50. SPIRITU MAGNO VIDIT ULTIMA, ET CONSOLATUS EST LUGENTES IN SION. — « Spiritus magnus » hic est propheta, factusque quasi Seraphinus, et ordinis Seraphici, ad accendendum amorem divino torpientis et alzida Iudeorum corda, *Isaiæ vi.* Porro Isaiæ magnitudo animi et zeli enuit in carpendo liberime regum, principum et populi vita, hisque communio positas a Deo imminentes. Unde illud cap. i, 10: « Audite verbum, principes Sodomorum, perciptis auribus legem Dei nostri, populus Gomorrhæ. » Quocirca S. Paulus, *Rom. x, 20*, ait : « Isaias autem audet, et dicit. » Ubi Origenes : « Audet, inquit, et libere praedicat cum sciret ibi ex eo inimicis mortem. Nam hac de causa lignea sera serratus, Marthi duro, sed gloriose agone occupuit. Denique Isaias omnium Prophetarum est magnificentissimus, eloquentissimus, sublimissimus et clarissimus. Vida dictu argumento in Isaiam.

51. SPIRITU MAGNO VIDIT ULTIMA, ET CONSOLATUS EST LUGENTES IN SION. — « Spiritus magnus » hic est propheta, factusque quasi Seraphinus, et ordinis Seraphici, ad accendendum amorem divino torpientis et alzida Iudeorum corda, *Isaiæ vi.* Porro Isaiæ magnitudo animi et zeli enuit in carpendo liberime regum, principum et populi vita, hisque communio positas a Deo imminentes. Unde illud cap. i, 10: « Audite verbum, principes Sodomorum, perciptis auribus legem Dei nostri, populus Gomorrhæ. » Quocirca S. Paulus, *Rom. x, 20*, ait : « Isaias autem audet, et dicit. » Ubi Origenes : « Audet, inquit, et libere praedicat cum sciret ibi ex eo inimicis mortem. Nam hac de causa lignea sera serratus, Marthi duro, sed gloriose agone occupuit. Denique Isaias omnium Prophetarum est magnificentissimus, eloquentissimus, sublimissimus et clarissimus. Vida dictu argumento in Isaiam.

52. SPIRITU MAGNO VIDIT ULTIMA, ET CONSOLATUS EST LUGENTES IN SION. — « Spiritus magnus » hic est propheta, factusque quasi Seraphinus, et ordinis Seraphici, ad accendendum amorem divino torpientis et alzida Iudeorum corda, *Isaiæ vi.* Porro Isaiæ magnitudo animi et zeli enuit in carpendo liberime regum, principum et populi vita, hisque communio positas a Deo imminentes. Unde illud cap. i, 10: « Audite verbum, principes Sodomorum, perciptis auribus legem Dei nostri, populus Gomorrhæ. » Quocirca S. Paulus, *Rom. x, 20*, ait : « Isaias autem audet, et dicit. » Ubi Origenes : « Audet, inquit, et libere praedicat cum sciret ibi ex eo inimicis mortem. Nam hac de causa lignea sera serratus, Marthi duro, sed gloriose agone occupuit. Denique Isaias omnium Prophetarum est magnificentissimus, eloquentissimus, sublimissimus et clarissimus. Vida dictu argumento in Isaiam.

53. SPIRITU MAGNO VIDIT ULTIMA, ET CONSOLATUS EST LUGENTES IN SION. — « Spiritus magnus » hic est propheta, factusque quasi Seraphinus, et ordinis Seraphici, ad accendendum amorem divino torpientis et alzida Iudeorum corda, *Isaiæ vi.* Porro Isaiæ magnitudo animi et zeli enuit in carpendo liberime regum, principum et populi vita, hisque communio positas a Deo imminentes. Unde illud cap. i, 10: « Audite verbum, principes Sodomorum, perciptis auribus legem Dei nostri, populus Gomorrhæ. » Quocirca S. Paulus, *Rom. x, 20*, ait : « Isaias autem audet, et dicit. » Ubi Origenes : « Audet, inquit, et libere praedicat cum sciret ibi ex eo inimicis mortem. Nam hac de causa lignea sera serratus, Marthi duro, sed gloriose agone occupuit. Denique Isaias omnium Prophetarum est magnificentissimus, eloquentissimus, sublimissimus et clarissimus. Vida dictu argumento in Isaiam.

54. SPIRITU MAGNO VIDIT ULTIMA, ET CONSOLATUS EST LUGENTES IN SION. — « Spiritus magnus » hic est propheta, factusque quasi Seraphinus, et ordinis Seraphici, ad accendendum amorem divino torpientis et alzida Iudeorum corda, *Isaiæ vi.* Porro Isaiæ magnitudo animi et zeli enuit in carpendo liberime regum, principum et populi vita, hisque communio positas a Deo imminentes. Unde illud cap. i, 10: « Audite verbum, principes Sodomorum, perciptis auribus legem Dei nostri, populus Gomorrhæ. » Quocirca S. Paulus, *Rom. x, 20*, ait : « Isaias autem audet, et dicit. » Ubi Origenes : « Audet, inquit, et libere praedicat cum sciret ibi ex eo inimicis mortem. Nam hac de causa lignea sera serratus, Marthi duro, sed gloriose agone occupuit. Denique Isaias omnium Prophetarum est magnificentissimus, eloquentissimus, sublimissimus et clarissimus. Vida dictu argumento in Isaiam.

55. SPIRITU MAGNO VIDIT ULTIMA, ET CONSOLATUS EST LUGENTES IN SION. — « Spiritus magnus » hic est propheta, factusque quasi Seraphinus, et ordinis Seraphici, ad accendendum amorem divino torpientis et alzida Iudeorum corda, *Isaiæ vi.* Porro Isaiæ magnitudo animi et zeli

passionem, mortem et resurrectionem ita grancio describit, ut teste S. Hieronymo, non tam Prophetam quam Evangelistam agere videatur. Rursum preannuntiat ea quae futura sunt in fine mundi, puta universale iudicium, resurrectionem, et renovationem mundi, ut patet cap. xxiv, vers. 21 et seq., cap. xxv, 8, cap. xxvi, 21. Denique preannuntiat felicitatem piorum in celo, et infelicitatem impiorum in gehenna, quarum ultraque perdurabit in omnem aeternitatem. Unde cap. xxvii, vers. 17: « Et erit, inquit, opus justitiae.

CAPUT QUADRAGESIMUM NONUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Laudatur Josias usque ad vers. 9. Inde Jeremias, Ezechiel et duodecim propheta minoribus usque ad vers. 13. Inde Zorobabel, Jesus filius Josedec, et Nehemias usque ad vers. 16. Inde usque ad finem capituli regreditur Siracides ad priores priscosque patres, ac retegit laudes Henoch, Joseph, Seth, Sem et Adam, eosque inter se comparat.

1. Memoria Josiae in compositionem odoris facta opus pigmentarii. 2. In omni ore quasi mel inducatur eius memoria, et ut musica in convivio vini. 3. Ipse est directus divinitus in penitentiam gentis, et tulit abominationes impietatis. 4. Et gubernavit ad Dominum cor ipsius, et in diebus peccatorum corroboravit pie teum. 5. Prater David, et Ezechiam, et Josiam, omnes peccatum commiserunt: 6. nam reliquerunt legem Altissimi reges Iuda, et contempserunt timorem Dei. 7. Dederunt enim regnum suum aliis, et gloriari suam alienigenae genti. 8. Incenderunt electam sanctitatis civitatem, et desertas fecerunt vias ipsis in manu Jeremie. 9. Nam male tractaverunt illum, qui a ventre matris consecratus est Propheta, evertere, et eruere, et perdere, et iterum adificare, et renovare. 10. Ezechiel, qui vidit conceptum gloria, quam ostendit illi in curru Cherubim. 11. Nam commemoratur est inimicorum in imbre, benefacere illis qui ostenderunt rectas vias. 12. Et duodecim Prophetarum ossa pullulent de loco suo: nam corroboraverunt Jacob, et redemerunt se in fide virtutis. 13. Quomodo amplificemus Zorobabel? nam et ipse quasi signum in dextera manu; 14. sic et Jesum filium Josedec? qui in diebus suis adificaverunt domum, et exaltaverunt templum sanctum Domino, paratum in gloriam sempiternam. 15. Et Nehemias in memoria multi temporis, qui erexit nobis muros eversos, et stare fecit portas et seras, qui erexit domos nostras. 16. Nemo natus est in terra qualis Henoch: nam et ipse receptus est in terra. 17. Neque ut Joseph, qui natus est homo, princeps fratrum, firmamentum gentis, rector fratrum, stabilimentum populi: 18. et ossa ipsius visitata sunt, et post mortem prophetaverunt. 19. Seth et Sam apud homines gloriam adepti sunt, et super omnem animam in origine Adam.

ENCOMIUM JOSIE.

1. MEMORIA JOSIE IN COMPOSITIONEM ODRIS FACTA OPUS PIGMENTARI. — Ita Latina, Romana et Graeca Romae correcta. Minus recte ergo pro *facta* Complutensis legit *facto vel confecto*; et alii, *facti*. Rursum pro *opus* Graeca jam habent *τύμα*, id est *opere*. Vide Franciscum Lucam, in Notis his-

Graeca Romana sic clare habent: *Memoria Josie in compositione incensi, facta opere unguentaria; Vatablus: Instar mixturae odorantem artificio unguentarii concinata, est Josie memoria; Syrus: Nomen Josie sicut thuribulum incensi (alius codex habet incensorum) commissi multitudine aromatum; alii: Memoria Josie ut compositione thymatiatis confecta opere pigmentarii.* Sensus ergo est, *a. d.* Memoria

Josie est instar compositionis odoriferae (qua sciaret res odorifera apta proportione inter se commiscerent et componerent, ut fiat quid mixtum valde odoratum et suavissime redolens) *facta*, id est confecta, velut *« opus pigmentarii »*, hoc est, suavissima et gratissima tam Deo et Angelis, quam hominibus, presertim Iudeis, est Josie memoria. Siue enim pigmentarius, sive aromatarius ex congastra compositione aromaticum, conficit compunctione quadam mire odoriferum; sic pariter memoria Josie ex variis eius virtutibus et praecarie factis composita et confusa effectu famam eius mire fragrantem, suavem et juuentudem omnibus posteris. Alludit ad thymiam (grecie enim pro *odors* est *θυμίας*) quod componebatur ex commixtione quatuor aromatum, sive rerum odoratarum, nimulum ex stache, onycha, galbano et thure, *Ezod.* xxx, 34; sic enim memoria et fama viri sancti et pii, quales erat Josie, confundat ex pluribus virtutibus, presertim quatuor per aroma totidem jam dicta representatis, scilicet enim representat mortificationem, onycha castitatem, galbanum charitatem, thus religiosum et orationem. Hinc *Apcol.* v, 8, S. Joannes videt 24 seniores habentes *« phialas aureas plenas »* odorantem, quae sunt orationes Sanctorum. Vide dicta *Ezod.* xxx, 34. Quocirca Aranicus verit: *Nomen Josie velut thuribulum, in quo est de omni fumatione bona*, quod scilicet omnem fumum suaveoleantem exhibet.

Primo igitur, siue thymiana non ex uno aromatico, sed ex variis componebatur; scilicet deus virtutis Josie, memoria et fama non ex una virtute, sed ex variis, ac presertim ex quatuor iam dictis, confusa fuit et composta. Unde S. Gregorus, lib. I *Moral.* cap. XXXIX: *Thymiana, aut, ex aromaticis componitum, cum in altari boni operis virtutum multiplicitate redolens.* Et Philo, lib. *De Somniis*: *« Sicut, » ait, « odoramenta suaveolentia replent proximos; sie vicini et contermini sapientis, ex afflato ejus latissime se diffundunt, meliores evadunt.* Sie adolescentule, hoc est teneiores anime, percepti sponsi virtutum fragrantia, illecta clamant: *« Post to curremus in odorem unguentorum tuorum,* *» Cont. i, 3.*

Secundo, sicut aroma apta mensura inter se commisceri debent, ut fieret thymiana: sic et virtutes apta proportione inter se componendas sunt, ut quid pulchrum et redolens efficiant; alia enim, v. g. magnificentia, humilitas, eleemosyna, obedientia decet subdum, alia superiore, alia plebeium, alia principem; alia laicum, alia sacerdotem, alia religiosum, etc.

Tertio, thymiana maxime collat pietatem Josie circa cultum Dei, resque sacras promovendas; ipse enim sustulit aruspices, magos, sacerdotes, sacrificia, altaria et templa idolorum fabricata a Salomone, Achaz, Manasse et Jerooboam, ac pro eius veros Dei sacerdotes, et sacra, ipsumque ve-

rum thymiana restituit. Lega sancta ejus circa hanc rem gesta, toto capitulo xxii lib. IV *Reg.* Josias ergo fuit excisor omnis superstitionis et inveterate per tres annorum centurias idolatrie, ac avite vereque religionis restaurator. Quocirca Josie nomen, virtus et pietas trecentis annis ante ejus nativitatem, sub exordia idolatria inveceta a Jerooboam, predicta fuit a Deo per Prophetam, III *Reg.* cap. xii, 1: *« Et ecce, inquit, via Dei venit de Iuda in sermonem Domini in Bethel, Jerooboam stante super altare, et thus jaciente. Et exclamat contra altare in sermoni Domini, et ait: Altare, altare, haec dicit Dominus: Ecce filius nascetur domui David, Josias nomine, et immolabit super te sacerdotes excelsorum, qui nunc in thura succident, et ossa hominum super te incendet.* Hanc de se prophetiam post trecentos annos implevit Josias, cum, ut dicitur IV *Reg.* xxii, 13: *« Insuper et altare quod erat in Bethel, et excusum quod fecerat Jerooboam, etc., destruxit atque combussit;* et vers. 20: *« Et occidit universos sacerdotes excelsorum, qui erant ibi, super altaria; et combussit ossa humana, sacerdotum, qui tempore Jerooboam in altariis istis sacrificavit idola. Quocirca vers. 25 subditur: « Similis illi non fuit ante eum rex, qui reverteretur ad Dominum in omni corde suo, et in tota anima sua, et in universa virtute sua, juxta omnem legem Moysis: neque post eum surrexit similis illi. »*

Idecirco apposite vocatus est a Deo *« Josias, »* hocque nomen tribus ante eum seculis ab eo predictum, et exordio idolatria Jerooboam oppositum fuit; *« Josias »* enim, vel, ut Hebrei preannuntiant, *Josihu*, haec omnia ejus gesta jam dicta significat; *« Josias »* enim, primo, hebraice dicitur quasi *τύμα ια*, id est munus, vel oblatio Dei; aut quasi *τύμα εις ια*, id est ignis Dei, vel urem Domini; quia diagrama zelo Dei, ignis combusit idola et idololatras. Unde auctor *Imperfecti* apud S. Chrysostomum, homilia 4 in *Mattheum*, ad illa verba: *« Amon autem geravit Josias, »* Josias, inquit, interpretatur, ubi est hostia Domino? vel salus Domini, etc. *Providens* autem Dei secundum quod futurus erat Josias, dispensavit ei nomen imponi, ubi est hostia Domini. Tale enim sacrificium obtulit Domino Deo, quale nec ante eum aliquis regum, nec post eum. Et ipse fuit hostia Deo, secundum quod mandat Apostolus, *« Rom. III: « Ut exhibeat corpora vestra hostiam vivam, sanctam, Deo placentem. Et ipse fuit populi sui in tempore suo salus. »* Et mox: *« Teritus est Josae, cuius nomen prophetatum est priusquam nasceretur, ii tres sunt: Samson, Josias, Joannes. »* Horum enim trium nomina, antequam nascerentur, predicta et impressa sunt a Deo.

Secundo, *« Josias »* hebraice idem quod *τύμα ια*, id est salus Domini, uti jam dixit Auctor *Imperfecti*, adeoque Josias quasi idem est quod